

Emne: Husdyrudvidelse på Langerod 22

Afsender: Jess Jørgensen, Danmarks Naturfredningsforening
(DN) Assens afdeling

SAG: 24/15603

Dato: 16 Juli 2025

Udkastet til afgørelse vedrørende husdyrudvidelse på Langerod 22 giver anledning til en del eftertanker i DN Assens.

Formelt set er produktion af husdyrgødning og anvendelse af husdyrgødning uafhængige. Jo mere husdyrgødning, der produceres og desto mindre tilrådighedværende markareal, desto vanskeligere bliver det at afsætte husdyrgødning.

Det tilrådighedværende markareal vil blive reduceret som følge af Grøn Trepert (GT) og derved kan husdyrgødning lokalt få en negativ pris. Dvs. det bliver et affaldsstof, som skal bortskaffes billigst muligt for producenten. Derfor inkluderer GT en mark regulering, således at husdyrgødning ikke kan bortskaffes via overgødskning på marker. Negative priser på husdyrgødning betyder reelt at fjernt beliggende planteavlere kan få gødet deres afgrøder mod betaling. Det vil blive tilfældet fra og med 2027, såfremt der er overskud af husdyr gødning.

Det er baggrunden for, at DN forventer at antallet af husdyr netto falder på landsplan som følge af GT og i nogen områder falder drastisk. Flere kystvandoplande på vestfyn falder ind under den sidste kategori (Gamborg fjord, Aborg Minde). Odense Fjord er også i risiko zonen for at ende med markant færre husdyr.

I lyset af dette finder vi at timingen af en godkendelse af en meget stor ($>7000\text{m}^2$) husdyrudvidelse på Langerod 22 er uheldig. Det er en stor udvidelse i et område, hvor hele den animalske landbrugsproduktion vil skulle tilpasses til de vilkår, som GT leder til. Om ganske få måneder er der overblik og umiddelbart derefter følger en implementering af markreguleringen med forventligt 7100 Tons kvælstof på landsplan.

Konkret mener DN, at når GT er forhandlet grundigt igennem med parterne og vedtaget i folketetinget med henblik på at udbedre de miljøskader, som husdyrloven inddirekte har skabt, så er GT en joker i forhold til den 9 år gamle husdyrlov. Dvs en husdyr godkendelse bør som minimum vurderes i sammenhæng med GT og de udfordringer, som de Lokale Grønne Treparter (LGT) i området ser foran sig.

Med kendskab til udforingerne i LGT-LillebæltFyn og LGT-OdenseFjord, mener DN Assens at ansøgningen om husdyrudvidelse på Langerod 22 bør genovervejes i lyset af at der er stor landspolitisk fokus på at GT leverer indsatsplaner svarende til den beregnede målbelastning for alle kystvandoplande. Dette hensyn vejer betydelige tungere end husdyrloven, som netop ikke tager højde for om husdyrgødning kan anvendes på en miljøforsvarlig måde.

Nedenfor redegør vi i mere detalje om hvorfor ansøgningen bør vurderes i forhold til GT. Desforuden ser vi på flere problemstillinger, som vil opstå i løbet af driftsperioden for den ansøgte udvidelse.

Formålet med Grøn Trepert

Formålet med GT er, at få udledninger af nitrat og CO₂ fra landbruget nedbragt til et niveau, hvor den økologiske tilstand langs de danske kyster delvis genoprettes. Det er en proces, som Assens Kommune har en særinteresse i at støtte op om pga Lystfiskeri Centret.

I forbindelse med GT er der beregnet kvælstof indsatsbehov per kystvandopland. For både Odense Fjord og Lillebælt-Fyn er de beregnede indsatser i praksis vanskelige at opnå via frivillige aftaler. Derfor må man forvente, at der kommer en markregulering fra 2027, som vil begrænse udledningerne på alle marker. Begrænsningen vil blive bestemt af indsatsbehovet, de frivillige aftalers indsatseffekt og kvælstof retensionen af de enkelte marker.

GT er et lovkompleks, som der fortsat arbejdes med på Christiansborg iblandt forligspartierne. Grunden til, at denne proces trækker ud, er, at man har ønsket at fortrinsret til frivillige aftaler, således at omfanget af tvang begrænses til et minimum. Dvs. leverer landbruget hele indsatsen frivilligt, så vil markregulering tillade fortsættelse af det aktuelle gødningsforbrug for de tilbageværende marker. Markreguleringen kan måske øge tilladelsen såfremt marken har en god kvælstof retension. Hovedreglen er dog, at den gødning, der idag anvendes på de marker som udtages, må forventes at blive i overskud eller vil erstatte kunstgødning hos planteavlere.

Når man kender omfanget af frivillighed, så kan man tage de næste skridt. Her vil volumnet af diverse ordninger for udtag og omlægning af landbrugsjord og styrken af markreguleringen blive afstemt, således at målsætningen for kvælstofindsatsen nås.

Før eller siden kommer GT til at medføre en opdatering af husdyrloven. Det er en proces, som DN har et vågent øje for sker så snart lovkomplekset omkring markreguleringen er på plads.

Det er sandsynligt, at retten til husdyrudvidelse vil blive påvirket, fordi der bliver overskud af husdyrgødning i områder med stor koncentration af husdyr og stærk markregulering. Det betyder, at fremtidige husdyrudvidelser vil ske i områder, hvor markreguleringen vil tillade anvendelse af husdyrgødning. I områder, hvor markreguleringen begrænser brugen af gødning, vil man med tiden se færre husdyr.

At husdyrloven endnu ikke er justeret skyldes formodenligt at man tager for givet at den stærke kommunale involvering og ansvar i de Lokale Grønne Treparter (LGT) helt naturligt leder til, at kommunerne ikke giver meningsløse husdyrudvidelsestilladelser med den ene hånd, medens den anden hånd kæmper febrilsk for at nå i mål med kvælstofindsatsplaner.

Det er kontra produktivt overfor LGT at give tilladelser til store udvidelser midt i planlægningen af fremtiden. Som forvaltning må man vurdere på den samlede lovgivning og formålet med denne. Hvis der er konflikter imellem love, så er det den nyeste lovgivning eller den som er miljømæssigt stærkest, som man må lægge til grund for afgørelser. Hvis man derimod bruger den ældste lovgivning, som mangler væsentlige miljøhensyn, så mister man som kommune politisk goodwill og man eksponerer kommunen dårligt, hvilket må være uønsket kort før et kommunalvalg.

Ny Markregulering fra 2027

Markreguleringens væsentligste formål er at effektivisere anvendelse af husdyrgødning. Incitament er nødvendige, når mængden af gødning stiger. I modsat fald kan anvendelse blive uforsigtig, hvorved der kan ske øget og unødvendig forurening eller i værste fald bevidst overgødskning i efteråret på efterafgrøder.

For vedvarende at have kontrol over udledningerne af kvælstof fra danske marker, så bliver markregulering en permanent løsning, som vil blive justeret ved allerede planlagte genbesøg af lovgivningen. Markregulering er et forsøg på efter bedste evne at beregne en udledningstilladelse på markniveau. Den faktiske udledning uden regulering varierer henover marken og afhænger af blandt andet af nedbørsmønsteret og afgrøden.

Den reelle udledning vil blive målt ved målepunkterne i åerne og indgå i næste beregning af markreguleringen, således at der sker en tilpasning af styrken af reguleringen på alle marker i kystvandoplandet. Dvs et målepunkt har bestemmende indflydelse på alle marker opstrøms. Hvis en bedrift udleder for meget, så vil det virke tilbage på alle andre således at deres gødningstilladelse reduceres.

Hvis en husdyrudvidelse medfører overgødskning og derved mere udledning, så betyder det at alle landmænd efterfølgende vil få deres regulering ændret for at opretholde den samlede udledning under målbelastningen for kystvandoplandet.

Hvis en bedrift producerer mere gødning end der er tilladelse til at anvende på markerne, så vil man f.eks. forpagte tilstrækkeligt jord eller blot betale for at benytte gødningsretten af planteavlernes jord. Jo mere produktion af husdyrgødning desto mere lukrativt bliver det at være planteavler. Det bliver tilsvarende lukrativt at bortforpagte sine jorder. Dvs andre svineavlere påvirkes negativt af en stor udvidelse, medens planteavlere nyder godt af stort udbud af husdyrgødning.

Smågrise produktion og dyrevelfærd

DN har tidligere fremført betænkeligheder i forhold til fremtidige drikkevands interesser i Holmehave og dyrevelfærd. Det er fortsat en bekymring. Fremtidens klima med mere ekstreme vejrforhold udfordrer bestemt den forretningsmodel, hvor smågrise skal køres syd på i ekstrem sommervarme og ekstrem vinterkulde til opfedning i Tyskland eller Polen. Det er slemt nok, at slagtesvin skal på deres endelige rejse til et dansk slagteri, men produktion af smågrise til export rangerer langt ude på skalaen af, hvordan husdyr bør behandles. Det er absolut mod dyrenes natur og det giver rabiate miljøorganisationer åbenlyse muligheder for at kritisere landbruget.

I GT har man indført en slagtepræmie på danske slagterier. Det handler ikke bare om danske arbejdspladser, men også at begrænse risikoen for spredning af sygdomme blandt svin. Transport af levende dyr over store afstande udgør en større risiko end den luftbårne spredning pga koncentrationen. I løbet af levetiden af staldbygningerne på Langerød 22 vil der næsten uundgåeligt ske begrænsninger i transporten af smågrise. Forretningsmodellen med lang transport af smågrise gør samfundet mindre robust. Der kan også ske det, at Polen og Tyskland beslutter at forbyde import af smågrise fra Danmark, hvis nogle få danske besætninger rammes af svinepest. Så bryder hele forretningsmodellen sammen og smågrise må aflives af pladshensyn. Det er derfor klart at foretrække, at svin kun transporteres til nærmeste slagteri og at en husdyrbedrift er ansvarlig for

hver gris fra "vugge til grav".

Andre forhold i offentlighedens interesse

Store besætninger giver forøget risiko for at en stor mængde dyr skal aflives simultant. Det kræver et stort stående beredskab til aflivning og destruktion, som store bedrifter bør financiere.

Store bedrifter giver desuden en forøget trafik belastning af bivejene ud fra bedriften pga den meget tunge trafik. Kombinationen af store bedrifter og større maskiner giver hyppigere momentale belastninger, som disse veje ikke er dimensioneret til og dermed belaster sådanne bedrifter de kommunale vedligeholdelsesbudgetter stærkere.

De samme store maskiner påvirker også i kommunes CO₂ regnskab og man må håbe, at GT ikke kommer til at forøge maskin transporten på vejene.

Hvordan ser det ud med afsætningsmulighederne for svinekød i fremtiden ? Befolkningstallet falder iblandt de fleste kulture (latino i USA undtaget), som spiser svinekød og stiger blandt de som ikke spiser svinekød.

I følge https://coopanalyse.dk/analyse/9999_vegetar-2021/ er der en tendens til at yngre spiser mindre kød og at der ønske om at spise endnu mindre. Hvis denne analyse er repræsentativ for vestlige kulture, så står den danske svine produktion overfor faldende priser pga for stort udbud.

Brugen af slankemedicin blandt overvægtige mennesker vil også nedbringe forbruget af svinekød. Jo mere konkurrence på slanke medicin, desto flere brugere og desto færre vil spise store mængder svinekød. Denne udvikling er accelereret efter COOP's analyse og kommer derfor oven i en generel trend.

Det betyder, at konkurrencen imellem svineproducenterne vil være stigende om et mindre vigende marked og her vil nystiftelse af gæld til højere renter ved husdyrudvidelse mindske konkurrenceevnen, når forventningen er, at markedet fortsætter med at skrumpe.

Konklusion

Ingen kender fremtiden for dansk landbrug her midt i 2025, men om 3-4 måneder er vi meget klogere. Vi kommer til at vide, hvor der er potentiale for natur og drikkevandsressourcer og tilsvarende hvor det giver mening af fortsætte landbrug og specielt hvilken skala fremtidens husdyrproduktion skal have. GT kan betyde store ændringer lokalt og på landsplan. Et så ambitiøst projekt bør ikke kortsluttes af tilladelser, som måske ikke giver mening fremadrettet.

Der findes gode argumenter for både store og små bedrifter, men de er svære at opveje mod hinanden. Man kan f.eks. tænke sig genanvendelse af overskudsvarme fra stalde i fjernvarme nettet. Det kræver, at bedrifter placeres gerne motorvejsnært i et industriområde og forsynes med høje skorstene for at eliminere lugtgener i nabolaget. I det tilfælde vil man kunne drive et tilknyttet biogasanlæg. På den anden side af skalaen er det ønskværdigt at se grise boltre sig græsenge.

I det perspektiv kan den ansøgte bedrift anses som en hverken eller løsning med begrænset konkurrenceevne. Den er stor her og nu løsning for ansøgeren, men mangler nogle værdiskabende multifunktionelle synergier.

Der er tale om en risiko betonet investering, som reelt kun giver mening, såfremt en del bedrifter lukker ned i lokalområdet. Den fornuftige løsning er, at lade afgørelsen afvente den endelige udformning af indsatsplanerne og markreguleringen. Det er ikke nogen væsentlig forsinkelse for en udvidelse på ekstra 7000m² stald bygninger.